

SCHETSALBUM GASTON DE BRUYKER

GENT 1918 – 1920

In het begin van de zeventiger jaren ontving de toen pas gestichte Heemkundige en Historische Kring Gent, uitgever van dit tijdschrift, een schenking van Chris(toffel) De Bruyker destijds wonende Jubileumlaan 94 te Gent. Het betrof een verzameling van 70 potloodschetsen, van de hand van Gaston De Bruyker, vermoedelijk de oudere broer van de schenker.

Gaston De Bruyker (Gent, 1894 – Gentbrugge, 1960), zoon van Emile, makeelaar, volgde een opleiding tekenen en werkte zich op tot een talentvol architect. Hij woonde eerst in de Stoppelstraat (nr. 5), daarna in de Meelstraat (nr. 1), maar in 1928 verhuisde hij naar de Westkust (Sint-Idesbald) waar hij enkele indrukwekkende bouwwerken (mede) realiseerde, overwegend in opdracht van de socialistische zuil: Home Emile Vandervelde (samen met Lucien Engels), Home Le Pays de Charleroi, duinhuis Le Clocheton).

De onderwerpen van De Bruyker's Gentse schetsen zijn allen bouwkundig van aard en betreffen huizen, een enkele keer ook een kapel of een kerkportiek. De reeks werd uitgevoerd in een periode van bijna drie jaar (1918 – 1919 – 1920). Opvallend in de collectie is de overmaat van afbeeldingen van poorten en deuren met bijhorende omlijstingen (een vijftigtal!). Veruit de meeste er van zijn 17de- of 18de eeuws. Ze dateren dus uit de bloeitijd van de natuurstenen omlijstingen zoals beschreven en geïllustreerd door Guido Everaert in *Deuren & poorten. Zes eeuwen techniek en esthetiek* (Gent, 1995, pp. 152). Op een paar uitzonderingen na zijn de tekeningen met zorg uitgevoerd en slechts een enkele maal (niet helemaal gelukkig) ingekleurd. De weergave verraaft een geschoolde, geoefende hand en een zeer nauwkeurig architecturaal observerende geest. In tegenstelling tot de werken van de beroemde (bijna) naamgenoot Jules De Bruycker hebben de tekeningen van Gaston geen artistieke pretentie. Ze bezitten een documentaire waarde gelijkaardig aan deze van de specialist ter zake Armand Heins, maar ze zijn bijlange niet zo zwierig van uitvoering. De tekenaar ging veel trager te werk en besteedde meer aandacht aan de afwerking van het detail. Ondanks hun exactheid stralen de werkjes onmiskenbaar warmte uit. Het zijn geen 'technische' tekeningen.

Hoewel het belang van de schenking nu meer dan dertig jaar geleden onderkend werd, is er toen geen ruchtbaarheid aan gegeven. Het album werd zorgvuldig opgeborgen en bewaard. In het jaar 2000 werden de schetsen door wijlen Erik Schepens, medewerker en werkpaard van het Documentatiecentrum voor Streekgeschiedenis in het Groot Begijnhof te Sint-Amandsberg, genummerd en op steekkaarten gebracht. Opnieuw verdwenen ze in de collectiekasten.

De schetsen zijn nu bijna negentig jaar oud en een groot aantal van de weergegeven bouwsels zijn verdwenen. Van de resterende zijn tal van details in meer of mindere mate veranderd. De meeste constructies zijn bekend uit andere bronnen (fotocollecties, Atlas Goetghebuer, Inventaire archéologique), maar van sommige lijken er geen andere weergaven te bestaan. Omwille van het evidente historische en documentaire belang van de schetsen, geven we hieronder een rudimentaire beschrijving samen met een eerste kleine reeks reproducties uit het album.

Alle tekeningen dragen onderaan een duidelijk herkenbare parafering DeB of DeBr en een dag- en/of maandaanduiding in de jaren 1918, 1919 en 1920. Op zeven na zijn ze voorzien van een plaatsaanduiding, meestal de straatnaam en het (toenmalige) huisnummer. Bij sommige tekeningen werd er, vermoedelijk

achteraf, een korte notitie bijgevoegd: de stijl, de periode, de eeuw of het jaartal van het bouwwerk.

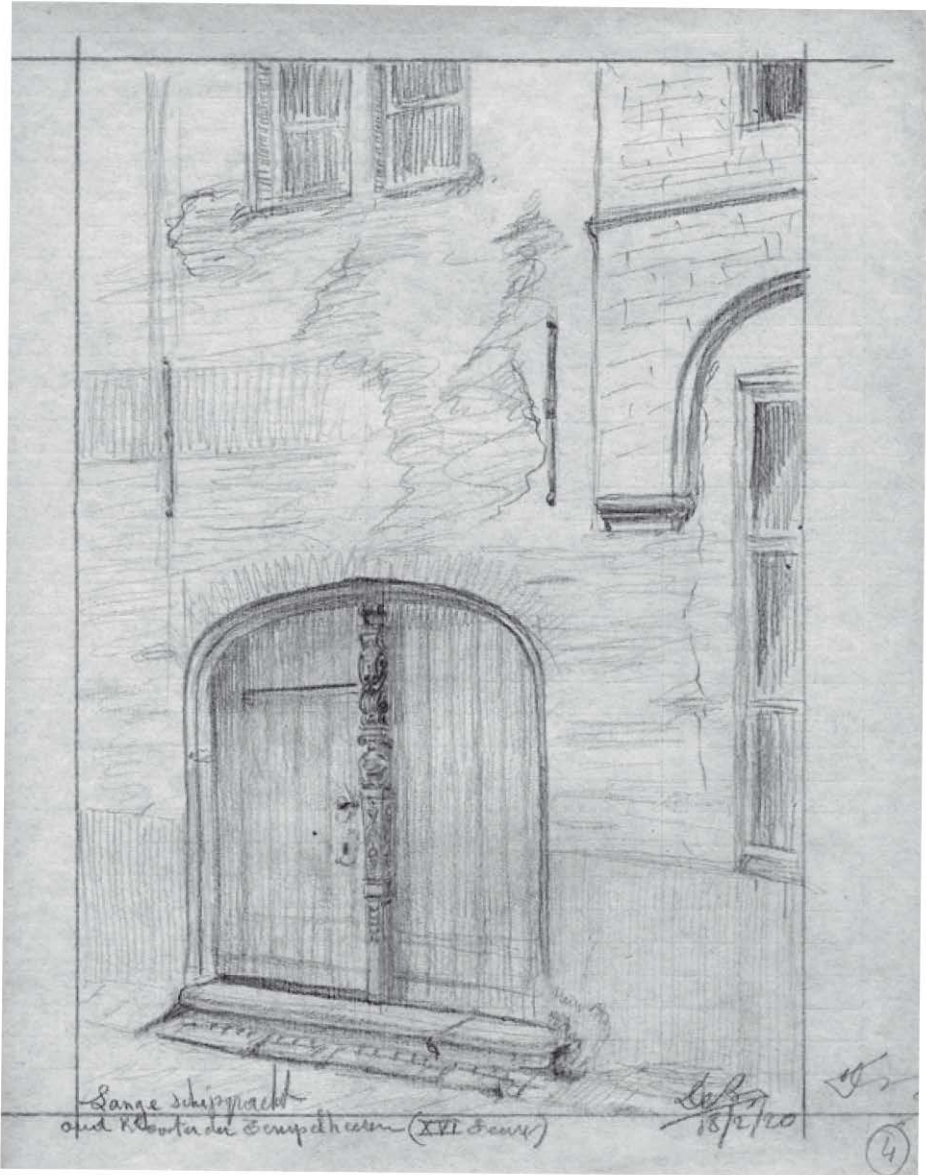
Bij enkele schetsen is slechts een gedeelte helemaal uitgewerkt. In die gevallen blijkt uit de weergave dat het andere deel (de andere helft meestal) symmetrisch identiek is. Van één kapel is een niet ingekleurde en een kleurversie aanwezig (nr. 46 en 47).

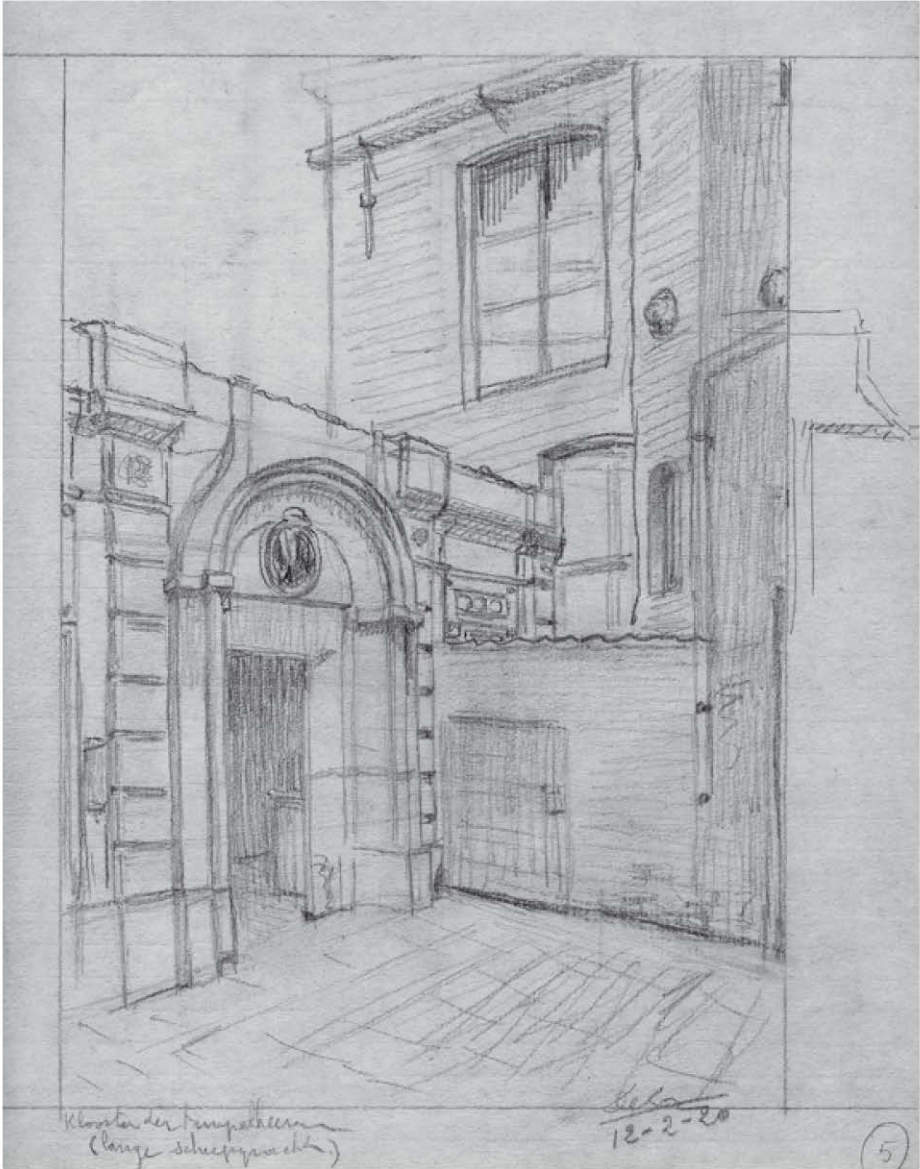
Twaalf tekeningen betreffen kleine huizenensembles, drie geven individuele huizen weer en zes interieurs. Bij de meeste ervan valt de aandacht voor deuren en poorten met hun omlijstingen op. Die vormen het bijna exclusieve onderwerp van alle overige tekeningen. Slechts af en toe is er een bijhorende vensterpartij weergegeven, of een balkon.

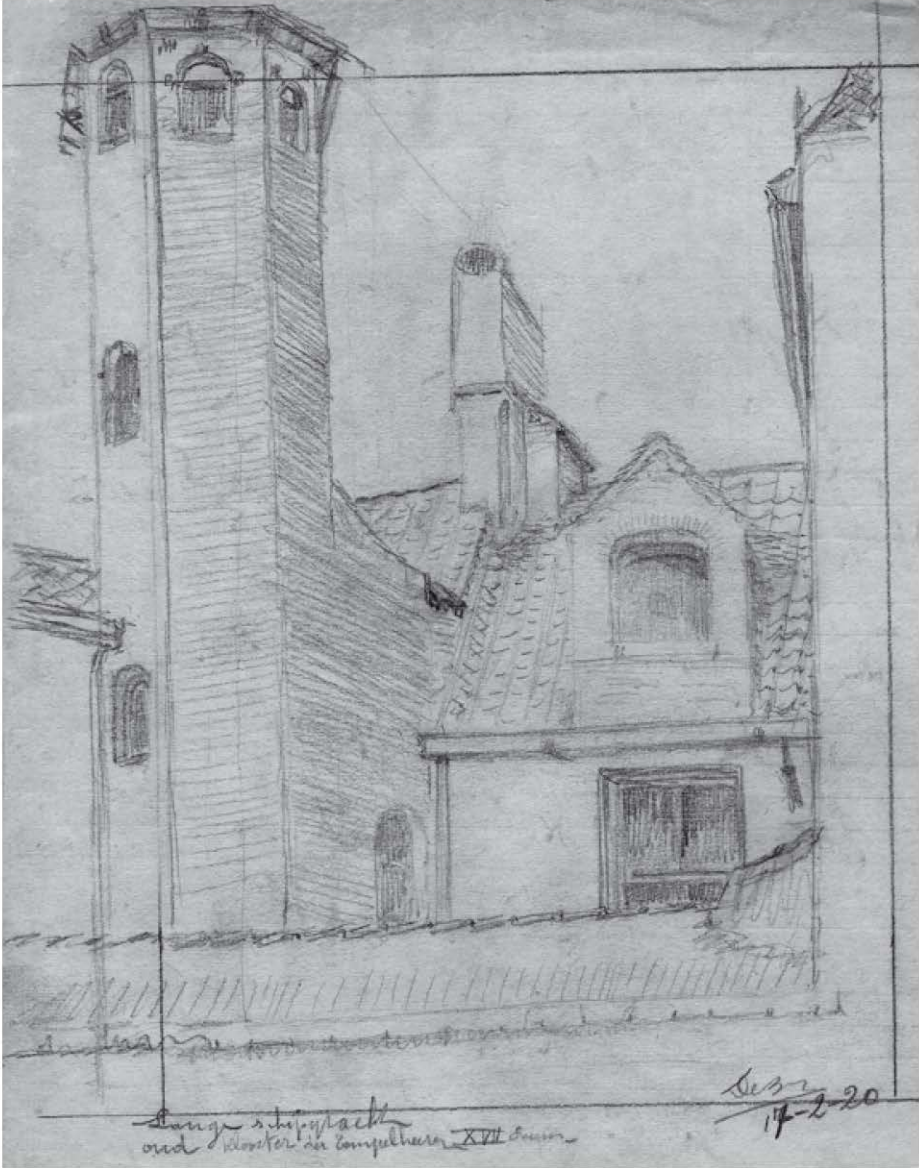
Samengevat kan het album gekarakteriseerd worden als een zorgvuldig uitgevoerde, getrouwe tekeningweergave van overwegend 17de- en 18de-eeuwse Gentse deuren en poorten met hun omlijstingen, aangevuld met een kleine selectie van grotere ensembles.

Ghendtsche Tydinghen brengt U in dit nummer vier tekeningen van een gebouwencomplex aan of achter de Lange Schipgracht. Hiervan zijn verder slechts een paar foto's bekend in de collectie van de Stedelijke Commissie voor Monumenten bewaard in het Stadsarchief. Ze tonen veel minder dan de tekeningen. De kleine serie van Gaston De Bruyker vormt een uniek bewaard gebleven getuigenis van de ooit aanzienlijke bebouwing in die buurt. De maker meende dat het hier ging om een onderdeel van het tempelierenklooster. Dat kloosterdomein reikte echter niet tot aan de Lange Schipgracht. Van de Lange Schipgracht, parallel lopend aan de gelijknamige waterloop en destijds aan beide zijden bebouwd, blijft nu enkel nog een klein stukje over uitmondend in de Lange Steenstraat. De hier gereproduceerde gebouwen stonden in het bouwblok achter de westzijde (naar de Sint-Margrietstraat toe) van het compleet verdwenen langere gedeelte van die straat tussen het Tempelhof en Dobbelslot. Ze werden vermoedelijk in 1926 afgebroken voor een uitbreiding van de daar gevestigde brouwerij Heughebaert (oorspronkelijk De Zwaan, later Ultra). De site is nu ingenomen door de Volkskliniek, onderdeel van A.Z. Sint-Lucas, met bijhorende parking. Een fraaie fotoreportage van de hele zone is te vinden in het boekje gewijd aan Frans Van Bost in de reeks *Archiefbeelden Gent* (deel IV).

In volgende nummers van *Ghendtsche Tydinghen* plannen we nog andere ensembles of details uit dit totaal onbekende werk van de al even onbekende Gaston De Bruyker te reproduceren. Bij voorkeur zal het dan gaan om Gentse

zichten die verdwenen zijn en waarvan weinig of geen andere afbeeldingen bekend zijn. Dit alles natuurlijk in de heimelijke hoop dat de zorg voor het overige, soms wel bijna miraculeus overgebleven ‘kleine erfgoed’ in deze stad er goed zal bij varen. Indien er onder onze leden-lezers personen zijn die ons nadere inlichtingen kunnen bezorgen nopens Gaston De Bruyker zouden we dit ten zeerste op prijs stellen.

Dankbetuiging

Onze dank gaat uit naar Daniël Van Ryssel voor het opzoeken en welwillend bezorgen van biografische gegevens, Leen Charles (Stadsarchief Gent) voor welgekomen informatie over het Gentse tempeliersklooster, Caroline Beele (Gemeente-archief Koksijde) en AMSAB Gent voor het toesturen of toegankelijk maken van gegevens over architecturale realisaties van Gaston De Bruyker. Verder danken we ook nog ons lid Eddie Van Haverbeke voor de ons toegezonden genealogische gegevens.

Luc Devriese, André Verbeke
